

1. Mededelingen

- **Activiteitenprogramma IVN Ede 2018**

Dit programma staat op de website van IVN Ede: www.ivn-edede.nl

Komende activiteiten: 6/10 fotoworkshop Ede 13/10: paddenstoelenwandeling Edese bos, 21/10 Najaarswandeling omg. Bosbeek Bennekom, 27/10: kabouterwandeling voor kleuters en (groot)ouders Bennekom en 8/12: excursie Bennekomse Bos.

- **Terugblik excursie De Zanding 18 augustus j.l.**

Aan deze excursie, georganiseerd door onze werkgroep, namen 15 personen deel. De heide had veel te lijden gehad van de droogte, maar stond hier en daar toch nog redelijk in bloei. Er werden leuke waarnemingen gedaan van sprinkhanen (sikkelsprinkhaan, blauwvleugelsprinkhaan), diverse vlindersoorten (o.a. heivlinders en komma vlinder) en andere spinnen en insecten (o.a. hoornaars en wespenspin). Helaas liet de zeldzame zadelsprinkhaan zich juist deze dag niet zien.

2. Vogelwerkgroep (contactpersoon: Dick van Houwelingen).

Broedvogeltellingen in 2018

De broedvogeltellingen in drie gebieden zijn afgerond en zijn uitgewerkt. De resultaten zijn doorgegeven aan de terreineigenaar (Natuurmonumenten) en SOVON. Het betreft de gebieden:

- Deelerwoud: 2 kleinere stukken om het terrein dekkend geteld te krijgen
- Mosselse Zand (17^e keer vanaf 2002)
- Wolfheze Hoog (3^e keer sinds 2008).

Deelerwoud

De tellingen werden uitgevoerd in twee kleinere gebieden die nog niet eerder waren geïnventariseerd. Het eerste gebied (West 1) bestaat voornamelijk uit bosgebied met een klein deel open zandvlakte en het andere gebied(Oost3) is een bosgebied met aansluitend een grote vlakke heide ten noorden van de Walweg. In het gebied Oost 3 zijn 35 broedende soorten vastgesteld met in totaal 147 territoria. Voor het gebied West 1 bedroegen deze aantallen respectievelijk 27 en 106. Het heidegebied had een mooi aantal territoria voor de veldleeuwerik (16 st.)

Wolfheze Hoog

In 2018 werden 32 broedende soorten vastgesteld met in totaal 308 territoria. Het aantal soorten was lager dan in 2008 en 2014 (toen 37 territoria). Het aantal territoria lag tussen het aantal van 2006 en 2014 in.

Er werden vier soorten spechten aangetroffen in het terrein. De middelste bonte specht die oprukt naar het westen is helaas niet gehoord of gezien. Het bos lijkt wel geschikt voor een toekomstig broedgeval.

Leuke waarnemingen waren verder: bosuil (2 st) , raaf (1 st). appelvink (1st) en fluitier (2 st) . Opvallend was de afwezigheid van boompieper (in 2014 nog 6 territoria) en bonte vliegenvanger (in 2014 nog 5 territoria)..

Mosselse Zand

In 2018 werden 34 territoriale soorten vastgesteld met in totaal 197 territoria. Het aantal soorten ligt duidelijk onder het gemiddelde van de afgelopen 15 jaar, dat 38 soorten bedraagt. Kijken we naar de fluctuaties in het aantal soorten gedurende deze 15 jaar dan ligt het aantal territoria in 2018 aan de onderzijde van de (statistisch) verwachte range (34-42 territoria) van het aantal soorten. Het aantal territoria (197) valt ruim binnen de normale fluctuaties in de afgelopen jaren. De uitgevoerde bomenkap in enkele delen van het terrein (2013) lijkt weinig invloed gehad te hebben op het aantal kleinere zangvogels (fitis, roodborst e.a.). De nachtzwaluw was in 3 territoria aanwezig. Helaas is de roodborsttapuit, na 3 jaar gebroed te hebben in het open zuidelijke deel van het terrein, weer verdwenen. Vanaf 2002 zijn er in totaal 53 soorten vogels territoriaal aangetroffen in dit terrein.

Vogelwaarnemingen in onze omgeving

- Sander Pruiksma zag op 26 augustus op het terrein van de Hartenberg een groep op insecten jagende grauwe vliegenvangers (4-5 stuks). Zie de foto van hem van deze wat lastiger te fotograferen soort.
- Roel van Ekeris meldde begin augustus dat enkele nachten roepende ransuilen waren te horen in de omgeving Feenstraweg en richting Mosselsepad.
- De laatste nachtzwaluwen dit jaar op de Zanding werden nog op 28 augustus gehoord. Het was opvallend dat dit jaar midden in het dorp door meerdere mensen 's nachts nachtzwaluwen werden gehoord.
- Op het terrein van de voormalige waterzuivering aan de Mosselseweg vertoeft regelmatig een groene specht.

Heeft u een leuke waarneming? dan graag even een berichtje. Tel: 0318 591531 of e-mail: dickvh@dds.nl

3. Vlinderwerkgroep (contactpersoon Toos van Ekeris)

Vlinderroutes

Afgelopen 26 weken hebben we elke week, volgens een vaste route de vlinders geteld. Dit doen we op Natuurgebied de Zanding en het naast gelegen Paasvuur-weilandje (de plek in Otterlo waar we jaren geleden een Paasvuur hadden).

Het Paasvuurweilandje tellen wij al 16 jaar. Daar kunnen wij als werkgroep, maar uiteraard ook de Vlinderstichting, conclusies uit trekken. De Vlinderstichting heeft in het gehele land dit soort routes dus ook op landelijk niveau kunnen conclusies getrokken worden.

Dit jaar was het extreem warm en droog. Dat had uiteraard gevolgen voor de natuur. Niet alleen in negatieve zin maar ook in positieve zin. Door het warme weer hadden we een bijzondere dagvlinder gezien op de route: het scheefbloemwitje. De vlinder lijkt ook een koolwitje maar de tekening is net iets anders! Heel bijzonder. Zie foto DvH hiernaast.

Op het Paasvuurweilandje waren er ondanks de droogte toch gele composieten aanwezig en het aantal getelde vlinders viel hoger uit dan we in eerste instantie verwachtten. We hebben de volgende vlinders gezien op de route:

boomblauwtje (11); bruin zanddoogje (22); bruine vuurvlinder (67 !); citroenvlinder (11); dagpauwoog (6); distelvlinder (1); groot koolwitje (1); heivlinder (2); hooibeestje (85 !); icarusblauwtje (6); klein geaderd witje (2); klein koolwitje (11); kleine vuurvlinder (63); scheefbloemwitje (1) en zwart sprietdikkopje (7). Totaal werden er dit jaar 296 dagvlinders geteld op de route Paasvuurweilandje. Het gemiddelde over de laatste 15 jaar is 117 vlinders per jaar. Nu dus het dubbele !

Het hooibeestje die van verruiging houdt is goed vertegenwoordigd. Het kleine vuurvlindertje en de bruine vuurvlinder zijn eveneens goed vertegenwoordigd op het Paasvuurweilandje.

Door de droogte was er minder nectar te halen op de Zanding. Deze route monitoren we al 19 jaar. Wat viel ons dit jaar op? Dit jaar is de heivlinder zeer slecht vertegenwoordigd: slechts 45 keer telde we deze vlinder. Dit is ongeveer 1/5 van het normale aantal dat we gemiddeld in de laatste 18 jaar telden. Wat zeer motiverend voor ons was: we hebben de kommavlinder weer op de route gezien! Dit is een zeldzame vlinder.

Het jaar 2018 was helemaal een slecht vlinderjaar op de route van de Zanding: slechts 105 vlinders werden geteld (ter vergelijking: gemiddeld in de laatste 18 jaar ruim 300 vlinders) We zagen dit jaar op de Zanding: citroenvlinder (6); dagpauwoog (2); groot koolwitje (2); heivlinder (45); hooibeestje (31); icarusblauwtje (1); klein geaderd witje (1); klein koolwitje (6); kleine vuurvlinder (10); een kommavlinder (1 !).

Behalve de dagvlinders hebben wij ook de dag-actieve nachtvlinders (op onze route de jakobsvlinder en gamma uil) en het aantal hommels bekeken. De aan- of juist afwezigheid van nectarplanten kan belangrijk zijn voor het aantal vlinders. We hebben vijf keer een indicatie gegeven van de bloeiende nectarplanten volgens de telwijze van de Vlinderstichting: per groep van soorten: gele composieten en struikheide. Ook is er een aantal bodemonsters op verzoek van de Vlinderstichting opgestuurd. De Vlinderstichting wil graag onderzoeken of de verzuring op de routes leidt tot een daling van de vlinders.

We hebben weer met plezier de route gelopen en de vlinders geteld. We vragen ons van tevoren af: "wat zullen we dit jaar weer meemaken op de route". Een scheefbloemwitje hadden we zeker niet verwacht.

Zal de kleine heivlinder deze zomer overleven?

De kleine heivlinder is een zeer zeldzame vlinder die in Nederland alleen nog voorkomt op het Kootwijker Zand. Door de extreme droogte dit jaar kwam de heide aldaar niet in de bloei en was er nergens nectar te halen in deze gortdroge vlaktes. Als de vlinder zich dit jaar niet kan voortplanten zal deze kwetsbare soort volgend jaar (en wellicht voorgoed) uit ons land verdwenen zijn. Gezien de uitzonderlijke situatie heeft De Vlinderstichting, samen met Staatsbosbeheer, op 5 plaatsen kuipen met bloeiende nectarplanten in het zand geplaatst. Uit waarnemingen bleek dat de vlinders hiervan dankbaar gebruik maakten en zelfs werd paring van vlinders gezien (zie foto's DvH). Dat geeft hoop, maar het blijft spannend of we ze in 2019 weer tegen zullen komen in Kootwijk.

Vlinderwaarnemingen

- Henk en Cokky de Hoop meldden op 5 augustus 2 kommavlinders in hun tuin op de vlinderstruik. Kennelijk was er op de heide onvoldoende nectar te halen en weken ze uit naar het dorp.
- Kolibrievlinders werden gezien in Ede (begin september door Sander Pruiksmā en Otterlo (begin augustus door Dick van Houwelingen)
-

- Een heel bijzondere waarneming werd op 30 juli door Dick van Houwelingen gedaan op een ingezaaid stukje akker op Oud Reemst. Tussen de tientallen, zo niet honderden, witjes vlogen 2 afwijkende witjes waarvan de identiteit vrijwel meteen duidelijk was. Het betrof hier exemplaren van een Resedawitje (zie foto DvH). De laatste waarneming van deze vlinder in Nederland was 10 jaar geleden. Nu zijn er in Europa 2 soorten die zeer sterk op elkaar lijken en in het veld niet onderscheiden kunnen worden n.l. het oostelijke resedawitje uit Oost Europa en het “gewone” reseda witje uit Zuid Europa . Alleen DNA onderzoek kan uitwijzen welke soort het is. Gezien het warme weer met een langdurige oostelijke stroming lijkt de oostelijke vorm het meest waarschijnlijk. De waarneming trok de dagen daarna meer dan 200 vlindersaars uit Nederland (en zelfs enkele Belgen) naar het akkertje om de vlindertjes (inmiddels maximaal 5 stuks) te bewonderen.

4. Werkgroep overige inventarisaties (contactpersoon Ellen Roest)

Geen nieuws

Groeten van:

Ellen Roest

Josephine Hendriks,

Dick van Houwelingen

Toos van Ekeris

tel: 06 22057784

tel: 0318 591125

tel: 0318 591531

tel 0318-592095

e-mail ellenroest@ziggo.nl

e-mail jependriks@gmail.com

e-mail dickvh@dds.nl

e-mail: tvaneckeris@upcmail.nl

Volgende nieuwsbrief: eerste helft december 2018

Hierin ook nieuws over de komende wintervogeltellingen